

Nederlands
Jeugdinstituut

Armoede en gevolgen voor kinderen

Hilde Kalthoff, 2019

Zie ook Opgroeien en opvoeden in armoede, Kalthoff 2018

Inhoud presentatie

- › Cijfers en risicogroepen
- › Invloed armoede op welbevinden en participatie kinderen
- › Armoede en opvoeden
- › Gevolgen armoede voor de ontwikkeling van kinderen

Kinderen in armoede: risicogroepen 1

- › Ongeveer 1 op de 11/12 kinderen (8,5%) groeit op in armoede (277.000 kinderen). Langdurig (> 4 jaar) is dat 3,5 % (110.000).
- › Niet-westerse gezinnen bijna 25% (NL 6%, 10% westers) kans op armoede en langdurig 12%.
- › Gezinnen Oost-Europa (Bulgarije, Roemenië, Polen) bovengemiddeld risico.
- › Vluchtelingengezinnen hoogste risico: bijna 53% laag inkomen. Vooral gezinnen uit Syrië (78,5% en 27,4%) en Eritrea (80%, 39,9%).

(Centraal Bureau voor de Statistiek, 2018 – cijfers 2017)

Kinderen in armoede: risicogroepen 2

- › Eenoudergezinnen (vooral alleenstaande moeders): merendeel (63%) van kinderen met armoederisico leeft in eenoudergezin.

Ruim 4 van de 10 kinderen met langdurig armoederisico.

- › Grotere gezinnen meer kans op armoede.

(Centraal Bureau voor de Statistiek, 2018 – cijfers 2017)

Invloed armoede op participatie en welbevinden kinderen

- › Doen gemiddeld minder mee in de samenleving: vrije tijd, sport.

- › Negatieve invloed op welbevinden:
  - Dagelijks met armoede geconfronteerd.
  - Zorgen en angst over de geldproblemen.
  - Thuis spanningen en stress, ruzie tussen ouders.
  - Gevoel dat ze niets aan hun situatie kunnen veranderen, voelen schaamte, jaloezie of uitsluiting.
  - Ongeveer een kwart had fysieke of psychische klachten.

Hoe langer in armoede, hoe meer angstgevoelens en ongelukkig zijn.

(Steketee et al., 2013, Wiersma en van der Kooi, 2017)

Kinderen schaamte en veerkracht

- › Praten vaak niet met hun vriendjes en ouders over armoede.
- › Laten ouders vaak niet merken dat ze iets willen dat geld kost.
- › Sommige kinderen nemen zorgen van ouders over en/of zorgen voor ouders.
- › Veel veerkracht en bedenken oplossingen.

Armoede en opvoeden

Armoede, stress en ouderschap

- › Als armoede lang duurt, veel stress. Zeker als er meer problemen zijn.
- › Zorgen, soms ook schuldgevoelens, gevoelens van falen en incompetentie.
- › Stress maakt reflecteren op ouderschap en opvoeden lastig.
- › Ouders kunnen vaak niet voor hun kinderen zorgen als hun eigen materiële/emotionele behoeften niet zijn vervuld.

(Katz e.a. 2007, Vanhee 2007)

Armoede en opvoedstijl

- › Arme ouders (langdurig) gemiddeld eerder geïrriteerd en boos als ze met hun kinderen omgaan.
- › Neiging om méér probleemgedrag bij het kind te zien, wat weer het gevoel van stress verhoogt.
- › Vaker een autoritaire of inconsistente opvoedstijl > negatieve invloed op ontwikkeling kind.

(Katz e.a. 2007, Vanhee 2007, van Tuijl 2017)

Armoede, stress en kindermishandeling

- › Kindermishandeling komt vaker voor in gezinnen met laagopgeleide ouders en in eenoudergezinnen.
- › Ook armoede is een risicofactor: via stress.
- › Bij opeenstapeling van risicofactoren kans groter.
Meer dan vier risicofactoren kans op kindermishandeling rond de 30%.
(Hermanns 2005)

Armoede en gevolgen ontwikkeling kinderen

Armoede en onveilige hechting

- › De leefsituatie kan zo stressvol kan zijn dat er geen goede hechting ontstaat.
- › Lage opleiding ouders speelt ook een rol.

- › Geen goede hechting geeft meer kans op:
  - minder goed kunnen omgaan met leeftijdgenoten.
  - minder goed kunnen omgaan met stressvolle situaties.
  - Gedragsproblemen.

(Cyr e.a. 2010)

Let op: meeste kinderen redden het.

Armoede en schoolprestaties

- › Arme ouders zijn vaker lager opgeleid. En bieden hun kind vaak in mindere mate:
  - stimulerende omgeving (voorlezen, spelen, minder gesprekjes).
  - Ondersteunende interactie (minder vaak positief reageren en structuur bieden).

- › Jonge kinderen daardoor groter risico op onderwijsachterstand.

- › Grotere kans op vroegtijdig schoolverlaten.

(Vanhee 2007, van Tuijl 2017, Holter 2008)

Armoede, gezondheid, overgewicht

- › In de laagste inkomensgroep bijna 1 op de 5 kinderen (20,1%) tussen 4 en 18 jaar overgewicht (bij de inkomens daarboven 11,4%). Obesitas aanzienlijk vaker (6,4% in vergelijking met 2,7%).
- › Overgewicht heeft negatieve gevolgen voor de gezondheid van deze kinderen. En ze worden vaker gepest, gestigmatiseerd en hun kwaliteit van leven is vaak slechter.
- › Ongezond gedrag vaak een indirect gevolg van armoede. Er zijn soms veel moeilijke leefomstandigheden die stress veroorzaken.

(CBS, 2018).

Armoede en jeugdcriminaliteit

- › Bij jongeren met ernstige gedragsproblemen en delinquent gedrag vaak opeenstapeling van risicofactoren: gezin en opvoeding, omgeving en het kind zelf.

Armoede is een van die factoren.

(Boendemaker & Ince 2008)

- › Veel arme gezinnen in buurten waarin sprake is van verschillende problemen. Niet zozeer armoede, maar gebrek aan sociaal kapitaal dan slechte invloed.
(Vanhee 2007)

Meeste kinderen als volwassene niet meer arm

- De meeste kinderen die opgroeien in armoede zijn niet meer arm als ze volwassen zijn. Van de kinderen die in 1985 arm waren, bleek 93% als volwassene niet arm.
- Van de kinderen die arm waren, was 7% als volwassene arm; bij degenen zonder armoede is dat 4%. Als kinderen langdurig (meer dan vier jaar) in armoede leefden is die kans 15%.

(Guiaux e.a. 2011)

- Goede opleiding cruciaal en voor de ouders steun (bij rondkomen en bij het opvoeden).

Nederlands
Jeugdinstituut

Bedankt voor uw aandacht

Vragen?

